

31 Mart Vak'ası

Yazan: YUNUS NADI

- 3 -

İhtilâl sabahında

İftihar başlığı İttihatı Muhammedi olup siyasiyata karıştırmayacak olan bu kâğıt parçası mütemadiyen İttihat ve Terakki Cemiyetinin kötülüklerinden bahsediyor. Gûya, diğer gazeteler arasında (Volkan)ın da okunulması menolunmuş diye ateşler saçıyor. Hasan Fehminin öldürülmesinde ise İmam Hasanın şahadetile bir benzerlik bularak usta bir kalem sahibi tarafından yazıldığı erbabinca anlaşılan bir mersiyede «İttihat Cemiyeti beni de öldürecekmiş. Yer hazırla! Yakında geliyorum ya Hüseyin!» diye feryat ediyordu. Gerçi (Vahdeti)nin sözünden özüne intikal eden dikkat ve basiret sahiplerine göre mânâsız da olsa, bu saçmalar saf kimseler indinde büyük tesirler yapıyordu. İşte askerlerin isyanı efkârı umumiyenin bu keşmekeşi ve gerrilliliği sırasında vukubuldu.

Hareket ne zannedilmişti, ne oldu?

Asıl maksadı istipdadı fade olduğu halde bu hareket ilk önce yalnız İttihatçılar aleyhine bir fırka kavgası gibi görüldüğü için ekseriyetle mânâsı mahdut bir hareket gibi, hattâ siyaset taraftarlarınca endişe ile karışık bir memnuniyetle telâkki edilmişti.

Ayasofya meydanında, Meclisi Mebusan önünde toplanan âsi askerler evvelâ:

— Biz kanunu esasî, adliye nezareti filân istemezük! demişler. Bu muhakkak! Sonra her nereden bir fısıltı dönmüş.

— Hayır kanunu esasîyi, mebusanı isteriz. Fakat şeriatî de tamamen isteriz. Demişler. Bu da muhakkak!

Demek ki bu hareket askerinin, öyle zannolunduğu gibi Köprübaşı katilinin bulunmamasından filân galeyana gelerek kendi başına bir ayaklanması değil, belki gizli ellerle döndürülen bir dolabın de-veranından ibaret bir maslahat idi. Zaten :

— Mektepli zabıt istemiyoruz. Gibi sözlerle akşama doğru ve ertesi güne kadar fiilî cinayetlerin tekerrüründen işin ciddiliği anlaşılmuş idi.

Bugün katiyen tahakkuk etmiştir ki bu hareket gayet dehşetli, gayet kanlı, mezbûhâne denecek derecede son fedakârlıklarla ihtilâl edilmiş bir irtica hareketi idi. Artık sadede geçmek üzere yalnız İttihat ve Terakki Cemiyetinin ve şanlı ordularımızın hürriyeti elde etmek için tarihe altın harflerle yazılacak olan evvel ve ahir hareketlerinden dolayı minnet ve şükranlarımızı korkusuzca beyan ile ik-tifa ederim.

Askerî isyan ve neticesinin ruznâmesi

31 Mart 1325 (13 Nisan 1909) salı günü listesi aklımda bazı işlerimi yapmak için İstanbula inmek üzere Boğaziçinden bindiğim Şirket vapuru, Köprüye yaklaştığı sırada İstanbul askerî ayaklanarak kendi başlarına Meclisi Mebusanı abluka altına aldığı haberini öğrenerek korku içinde vapurun güvertesine toplanıp etrafı gözetlemeye koyulmuştuk. Gerçekten Köprü üzerinden onar, yirmişer neferlik takımlardan ibaret bir takım askerlerin silâhlı ve zabıtsız, telâşlı adımlarla acele İstanbul tarafına seğırttikleri görülmüyordu.

Bu hareketin maksadı ne olduğunu henüz kimse bilmiyordu; ama askerinin siyasete karıştırılmasının

tabii bir neticesi telâkki edilerek İttihat ve Terakki Cemiyeti İstanbul merkezi tenkit ediliyordu.

apurdan çıkarken, Boğaza gidecek vapurların hıncahınç dolmakta olduğunu gördüm. Tesadüf ettiğim bir arkadaşına sordum:

— Ne var? Ne olmuş? Ne oluyor?

— Vallaha bilmem; fena. Ben dö-nüyorum.

— Canım fenası neresi? Maksat ne?

— Fenası, tehlike ayaklanmış, geziyor. Dön! İstanbulun sırası de-ğil!

— Benim acele işim var. Mutlaka gitmeliyim. Hem de hâdiseyi yakından bir görüp gelirim.

— İnşallah gelirsin!

— Ağzını hayra aç!

Dostumdan ayrıldım. Köprüye çıktım. Atmosferin korku ve endişe ile yüklü olduğu hissediliyordu. Bir vapurdan çıkanlar evlerine dönmek için öteki vapura birbirlerini çiğniyerek can atıyorlar, Galataya geçenler, arkalarından kurşun kovalıyormuşçasına süratle yürüyorlar; ara sıra geçen başıboş askerlere bakmaya bile vakit kalmıyor, bildik bilmedik rast gelene:

— Ne olmuş? Sualini fırlatıp:

— Anlıyamadım. Cevabını alıyor; hülâsa bir karışıklıktır hüküm sürüyordu. İlk anlaşılabilen nokta bu askerî isyanda avcı taburlarının ön ayak olmasından ibaret idi.

Bu taburlar efradı gece veya sabaha karşı mevcut zabıtlarından bazılarını ağaçlara bağlayarak, bazılarını hapsederek başlarına dikdikleri tüfekli nöbetçilere, kumildarlarsa hemen vurmak emrini verip, takım takım Ayasofya meydanına geldikleri, bir taraftan da ikişer üçer kişilik müfrezeler göndererek bütün karakol ve kışlalardaki askerî bu harekete iştirâke dâvet ettikleri, hâlâ da bu hareketin devam ettiği hikâye ediliyordu.

Bu arada askerler halka bir zarar gelmeyeceği hakkında teminat veriyormuş. Nitekim biri dükkânını kaparken bir nefer yanına gele-rek:

— Korkmayın! Telâş etmeyin!

Askerin size bir ziyânı dokunmaz. Asker namus, mal ve can muhafızıdır. Demiş olduğu gibi gerek Beyoğlunda, gerek İstanbul tarafında müslim ve gayrî müslim herkese teminat verildiği ve hattâ ecnebi sefarethanelerin kapılarına ikişer üçer nefer bırakılmasının da unutulmadığı rivayet olunuyordu.

Vakadan haberdar olan Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa erkenden Bâbiâliye gelerek hükûmetçe dışarıya ve diğer vilâyetlere telgraf çekilmesini yasak etmişti. Bu arada askerinin:

— Şeriat isteriz! sözleri açıkça anlaşılmuş olduğundan zaptiye nezaretince şeyhülislâm efendinin gelip meram anlatmasına lüzum gösterildiğinden Şeyhülislâm Ziyaeddin efendi Ayasofya meydanına gelmiş ve büyük saygı ile karşılanarak şu istekler ileri sürülmüştü.

(Arkası var)

SEMA SEVEN

ile

T. C. DÖRTBUDAK

Evlendiler

Wien

31 Mart. 1909

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700407